

Dijalog mladih s donositeljima odluka

--PREPORUKE MLADIH--

Dijalog donositelja odluka s mladima razumije se kao participativni proces, u obliku konzultacija, koji omogućuje da mladi i donositelji odluka kontinuirano surađuju, zajedno oblikuju preporuke za poboljšanje položaja mladih i pridonose razvoju politika za mlade.

Mehanizam dijaloga uspostavljen na lokalnoj razini temelji se na mehanizmu Dijaloga EU-a s mladima.

Projekt „Mladi u (lokalnom) programu za mlade Grada Pule-Pola“ usmjeren je poticanju većeg uključivanja mladih u procese donošenja odluka i razvoj lokalne zajednice, kroz aktivnosti osnaživanja kompetencija mladih i jačanja kapaciteta ključnih dionika u procesu izrade Lokalnog programa za mlade Grada Pule-Pola za razdoblje od 2024. do 2027. godine.

Aktivnosti dijaloga donositelja odluka s mladima u okviru projekta se provode u obliku tematskih sastanaka u 8 područja interesa, u kojima će mladi i predstavnici donositelja odluka sudjelovati u zajedničkom mapiranju potreba i postojećih resursa te predlaganju rješenja kojima se doprinosi ispunjavanju prepoznatih potreba. Rezultati tematskih dijaloga bit će usustavljeni u obliku ciljeva, mjera i aktivnosti u odgovarajućim područjima Lokalnog programa za mlade Grada Pule-Pola za razdoblje od 2024. do 2027. godine.

Preporuke za donositelje odluka predstavljaju smjernice za uključivanje i sudjelovanje donositelja odluka i mladih u aktivnostima dijaloga s ciljem doprinosa razvoju poticajnog okruženja za aktivno i održivo uključivanje mladih u procese donošenja odluka. Preporuke su participativno osmišljene s mladima uključenima u aktivnosti projekta te će se koristiti za aktivno usmjeravanje načina rada tijekom svakog tematskog dijaloga.

Preporuke mladih usklađene su s Načelima dijaloga EU-a s mladima i Standardima kvalitete za sudjelovanje kroz Dijalog EU-a s mladima (u prilogu).

Preporuke za donositelje odluka: priprema za sudjelovanje u aktivnostima dijaloga mladih s donositeljima odluka

Osigurati kontinuirano informiranje o mogućnostima uključivanja i ostvarenim ishodima aktivnosti

Informacije o mogućnostima i načinu sudjelovanja mladih te o ishodima provedenih aktivnosti potrebno je kontinuirano osiguravati na pregledan, jasan i razumljiv način. U procesu informiranja potrebno je staviti naglasak na ključne pojmove u kontekstu aktivnog sudjelovanja mladih u procesima donošenja odluka, ciljeve, sadržaj i ishode svake planirane aktivnosti, predstavljanje uloge mladih u navedenoj aktivnosti, kao i na način primjene navedenih rezultata u sljedećim fazama procesa. Potrebno je također na jasan i transparentan način informirati o načinu i o mjeri u kojoj su prijedlozi mladih obuhvaćeni prilikom osmišljavanja i provedbe sljedećih aktivnosti.

Na temelju takvih informacija sudionici samostalno odabiru aktivnosti u kojima će sudjelovati te način na koji će u njima aktivno sudjelovati.

S ciljem šireg informiranja i obuhvata većeg broja mladih, različitih podskupina, potrebno je uspostaviti suradnju s ključnim dionicima te informacije prosljeđivati putem različitih kanala, na način prilagođen potrebama mladih (uključujući informiranje putem ustanova i organizacija u kojima mladi aktivno sudjeluju, putem odgovarajućih kanala u javnim prostorima, prikupljenih podataka i putem društvenih mreža).

Transparentnost i pristupačnost informacija

Jasne, razumljive, pravovremene i redovne informacije, putem jezika i kanala bliskih mladima, o mogućnostima i načinu sudjelovanja mladih, ulogama, procesima i ishodima sudjelovanja.

Informirano dobrovoljno sudjelovanje mladih u područjima i aktivnostima od interesa.

Osigurati pripremu sudionika za sudjelovanje

Priprema se djelomično osigurava kroz aktivnosti informiranja sudionika o ciljevima, sadržaju te ishodima svake planirane aktivnosti.

Na početku svake aktivnosti potrebno je na jasan i razumljiv način predstaviti ciljeve, način provedbe i očekivane ishode aktivnosti, s naglaskom na osiguravanje zajedničkog razumijevanja ključnih pojmova koji se upotrebljavaju u nastavku rada te na planiranu strukturu aktivnosti. Također, u procesu pripreme definiraju se uloge odnosno očekivani doprinos sudionika i zajednički se dogovara način suradnje sudionika tijekom svake aktivnosti.

Priprema sudionika i uključivost

Predstavljanje ciljeva, načina provedbe i očekivanih ishoda svake aktivnosti, postizanje zajedničkog razumijevanja ključnih pojmova, definiranje uloga i odgovornosti, dogovaranje načina suradnje.

Osiguravanje raznovrsnih prilika i podrške za sudjelovanje svih mladih, uključujući mlade s manje mogućnosti.

Priprema uključuje i definiranje uloge mladih sudionika u procesu suodlučivanja, odnosno informiranje mladih o opsegu utjecaja u procesu kreiranja rješenja, uz jasno predstavljanje procesa i načina na koji će se konačna rješenja i prijedlozi usustaviti.

Prema potrebi, potiče se uključivanje stručnjaka u pojedinom području koji može osigurati kratki pregled ključnih informacija.

Poseban naglasak potrebno je staviti na pripremu mladih s manje mogućnosti, uz osiguravanje prilagodbe sadržaja i/ili načina rada, kada postoje odgovarajuće informacije o navedenoj skupini, pri čemu je preporučljivo navedenu pripremu provesti prije uključivanja mladih u same aktivnosti.

Osigurati poticajno okruženje temeljeno na ravnopravnoj komunikaciji sudionika

Aktivnosti je potrebno osmisliti i provesti na način da omogućuje korištenje različitih metoda rada, koje omogućuju međusobno upoznavanje većeg broja sudionika i usporednu razmjenu postojećih znanja i iskustva sudionika te međusobno „učenje od i sa grupom“. Aktivnosti su strukturirane na način da podržavaju i omogućuju postepeno uključivanje te povećanje odgovornosti i doprinosa sudionika.

Važno je usmjeriti se na osiguravanje okruženja gdje svi sudionici imaju mogućnost doprinijeti na odgovarajući način, pri čemu se među sudionicima dijeli odgovornost za stvaranje sigurnog prostora koji omogućuje ravnopravno sudjelovanje, uz odgovarajuću (i/ili dodatnu) podršku za aktivan doprinos ostvarivanju aktivnosti.

Komunikacija tijekom aktivnosti je uvažavajuća, a temelji se na aktivnom slušanju, davanju jasnih i primjerenih povratnih informacija, bez uključivanja stereotipa i predrasuda.

U procesu kreiranja rješenja, pozornost je potrebno usmjeriti na informiranje sudionika o postojanju resursa, odnosno izvedivosti pojedinih prijedloga, uz spremnost na osmišljavanje zajedničkih rješenja te postavljanje određenih vremenskih rokova.

Uvažavajuće i poticajno okruženje

Različite metode rada, interakcija i uzajamno učenje.

Dijeljena odgovornost za stvaranje sigurnog prostora za ravnopravno sudjelovanje, podrška aktivnom sudjelovanju.

Uvažavajuća komunikacija: aktivno slušanje, jasne povratne informacije, otvorenost za novo i drukčije, spremnost na zajedničko stvaranje rješenja.

Omogućiti uspostavu i razvoj mehanizama za održivo uključivanje mladih

Sve aktivnosti potrebno je redovno evaluirati i procjenjivati potrebe mladih putem različitih metoda, s ciljem prikupljanja konstruktivnih povratnih informacija i prijedloga za prilagodbu i/ili unapređenje i drugih aktivnosti te mehanizama koji omogućavaju aktivno sudjelovanje mladih u procesima donošenja odluka.

Održiva uključenost mladih

Motivirati mlade na uključivanje na razne načine.

Uključivati mlade u redovnu procjenu potreba, praćenje i evaluaciju provedbe LPM-a, osmišljavanje rješenja za izazove i rizike.

Redovno i transparentno evaluirati te unaprjeđivati aktivnosti i mehanizme aktivnog sudjelovanja mladih.

Sustavno i jasno informirati o tijeku i rezultatima provedbe te opsegu utjecaja mladih i razlozima prilagodbe.

U procesu je potrebno omogućiti osmišljavanje i razvoj odnosno uspostavu drugih mehanizama i oblika sudjelovanja mladih u procesima praćenja i evaluacije provedbe usvojenih ciljeva i mjera, uključujući osmišljavanje mehanizama za redovnu procjenu potreba mladih.

U kontekstu praćenja provedbe dogovorenih ciljeva i mjera, potrebno je redovito i sustavno informirati mlade o provedenim mjerama, ostvarenim ciljevima i mjerama, ostvarenim rezultatima i ishodima, vremenskom tijeku provedbe te o mogućim odstupanjima od predloženog plana. Također, važno je jasno informirati mlade u kojem opsegu i na koji način su prijedlozi i rješenja uvaženi, odnosno o razlozima

zbog kojeg su izvršene određene prilagodbe. U kontekstu prepoznavanja pojedinih izazova i rizika, važno je uključiti mlade u promišljanje i razvoj novih rješenja i prijedloga.

Stvoriti okruženje za osobni razvoj sudionika i praćenje ishoda učenja

Tijekom aktivnosti gradi se okruženje koje omogućuje razmjenu informacija i iskustva, pri čemu se naglasak stavlja na proces refleksije naučenog temeljem sudjelovanja u aktivnostima, u kontekstu daljnjeg razvoja kompetencija za cjeloživotno učenje.

Youthpass se redovito promovira kao alat koji omogućuje osvještavanje i priznavanje ishoda neformalnog učenja te se stvaraju prilike za dodatnu podršku u prepoznavanju ostvarenih ishoda učenja. Youthpass se izdaje kao potvrda sudjelovanja u aktivnostima za sve sudionike.

Osobni razvoj i učenje

Aktivnosti i okruženje omogućuju razmjenu informacija i iskustva, rast kompetencija za cjeloživotno učenje i osobni razvoj.

Youthpass: alat za osvještavanje i priznavanje ishoda neformalnog učenja, ujedno potvrda sudjelovanja; ponuditi podršku u prepoznavanju ishoda učenja.

Načela Dijaloga EU-a s mladima¹

Smisleno sudjelovanje mladih

Dijalog EU-a s mladima trebao bi biti kvalitetan proces u kojem se mladi uključuju u smisleni dijalog s donositeljima odluka i jedni s drugima. Aktivnosti koje provodi Nacionalna radna skupina trebaju poticati kvalitetno sudjelovanje mladih. Mladi bi trebali biti informirani o tome što se dogodilo s njihovim prijedlozima i idejama za unapređenje politika na svim razinama.

Otvorenost za različite glasove

Dijalog EU-a s mladima trebao bi biti otvoren svim mladim ljudima, a osobito onima koji su manje aktivni ili su pripadnici marginaliziranih skupina. Postoji velik potencijal u uključivanju škola, fakulteta i lokalnih zajednica u dijalog kako bi se čulo što više različitih glasova, ne samo onih mladih koji su uključeni u organizacije. Inkluzivni pristup procesa Dijaloga počiva upravo na uključenosti brojnih i raznolikih lokalnih razina.

Doprinos politikama na lokalnoj, nacionalnoj i europskoj razini

Ideje koje su relevantne i provedive na lokalnoj ili nacionalnoj razini potrebno je proslijediti lokalnim i nacionalnim vlastima i provesti zajedno s mladima. Ideje koje se odnose na europsku razinu potrebno je raspraviti na EU konferencijama za mlade kako bi postale dijelom Zaključaka Vijeća ministara Europske unije.

Proces koji vode mladi

Dijalog EU-a s mladima vode mladi kroz snažnu uključenost nacionalnih vijeća mladih – kao ključnih aktera – i drugih organizacija mladih u planiranje, provedbu, vrednovanje i nastavak aktivnosti. Sam proces potrebno je osmišljavati zajedno s mladima.

Youth-friendly provedba

Kako bi Dijalog EU-a s mladima bio smislen, jednostavan, zabavan i poticajan za mlade, potrebno je prilagoditi metode, jezik i vidljivost procesa.

¹ Izvor: Mreža mladih Hrvatske (2020). [Dijalog Europske unije s mladima u Republici Hrvatskoj](#).

Standardi kvalitete za sudjelovanje kroz dijalog donositelja odluka s mladima²

1. Razvijati kulturu održivog sudjelovanja mladih

Donositelji odluka i drugi relevantni dionici aktivno podržavaju sudjelovanje mladih, formulira se koncept sudjelovanja koji uključuje važne strateške korake i ciljeve koje je moguće verificirati. Obvezujući propisi pružaju pouzdan okvir za sve aktere, a glavni cilj je stvaranje održive kulture sudjelovanja.

2. Omogućiti sudjelovanje za sve

Svi mladi ljudi trebali bi imati pristup procesima sudjelovanja mladih. Prilike za sudjelovanje moraju biti lako dostupne i raznolike u pogledu tema, metoda i oblika. Uzimaju se u obzir različite potrebe mladih, ovisno o starosti, spolu, invaliditetu, društvenom, kulturnom ili etničkom porijeklu i razini obrazovanja. Mjesto i vrijeme prilika za sudjelovanje odabire se na korist mladih ljudi, s ciljem povećanja razine njihova sudjelovanja.

3. Transparentnost odluka i ciljeva od samog početka

Svi relevantni dionici, osobito mladi, uključeni su u razjašnjavanje ciljeva procesa sudjelovanja. Ciljevi su transparentni i razumljivi. Donesene odluke su transparentne, a podciljevi dugoročnih projekata formulirani na takav način da osiguraju vidljivost ishoda tijekom različitih faza projekata. Također, definirane se ciljeve redovito revidira i ažurira.

4. Jasnoća u pogledu opsega odlučivanja

Kad god je predviđeno sudjelovanje mladih, mora postojati mogućnost za direktno angažiranje i participiranje, odnosno suodlučivanje. Mladi moraju znati koliko utjecaja mogu imati unutar procesa sudjelovanja i kako ih vide donositelji odluka – npr. kao izvore ideja, predstavnike interesa ili suodlučitelje. Mladima je na taj način jasnije o čemu sve mogu odlučivati. Svi bi glasovi trebali, koliko je to moguće, jednako važiti.

² Izvor: Mreža mladih Hrvatske (2020). [Dijalog Europske unije s mladima u Republici Hrvatskoj](#).

5. Razumljive informacije i ravnopravna komunikacija

Informacije o pravima mladih na sudjelovanje bit će prezentirane na shvatljiv i razumljiv način. Važne ključne točke i rezultati bit će priopćeni svim relevantnim dionicima na razumljiv i ravnopravan način. Mladi moraju prepoznati da se njihova mišljenja uzimaju ozbiljno.

6. Teme koje određuju sami mladi

Mladi određuju teme koje smatraju zanimljivima. Te će teme biti predmet rasprave unutar procesa sudjelovanja mladih.

7. Korištenje atraktivnih metoda orijentiranih na ciljne skupine

Metode korištene u procesima sudjelovanja odgovaraju razvojnoj razini i naobrazbi ciljne skupine. Metode otvaraju pristup prilikama za sudjelovanje i ne pridonose isključivanju mladih jednostranošću (npr. korištenjem isključivo jezika i pisma). Koriste se raznolike metode koje pridonose osnaživanju djece i mladih i omogućuju aktiviranje na svim razinama.

8. Dostupnost dostatnih resursa za jačanje kapaciteta za samoorganiziranje

Dostatni ljudski, materijalni i financijski resursi bit će dostupni za procese sudjelovanja. Osigurani materijalni i nematerijalni resursi osmišljeni su tako da potpomognu sposobnost mladih da se organiziraju.

9. Rezultate se implementira na vrijeme

Konkretne rezultate i odluke iz procesa sudjelovanja mladih treba implementirati u razumnom roku. Ako implementacija nije provedena ili je provedena samo djelomično, za to trebaju postojati razumljivi razlozi, koje je potrebno iscrpno i razumljivo pojasniti.

10. Razvoj mreža sudjelovanja

Mreže sudjelovanja razvijat će se kako bi se privuklo partnere i izgradilo aktivnu mrežu s ciljem unapređenja sudjelovanja mladih i iskorištavanja učinaka sinergije različitih aktera. Osigurava se koordinacija mreža i određena su razumljiva pravila suradnje za sve.

11. Sudionici su kvalificirani za sudjelovanje

Koncept kvalificiranja osigurava da uključeni dionici imaju sve osobne, metodološke, komunikacijske, organizacijske vještine koje su nužne za osmišljavanje procesa sudjelovanja. U tu se svrhu odraslima pruža potpora u nošenju s njihovom vlastitom ulogom u procesu sudjelovanja, u razvijanju stava koji promiče sudjelovanje i u upoznavanju metoda sudjelovanja. Mladima se putem treninga pruža potpora u razvijanju njihovih vještina za sudjelovanje i demokratsku participaciju. Uz to, omogućuje im se pristup strukturama koje im nude priliku za sudjelovanje, koje uključuju formalne i neformalne procese učenja te koriste i pristupe vršnjačkog obrazovanja (mladi kvalificiraju mlade).

12. Procesi sudjelovanja oblikovani su tako da koriste osobnom razvoju

Procesi sudjelovanja osmišljeni su tako da se mladi mogu osobno razvijati.

Ono što je bitno jest:

- iskustvo osobnog smisla i duha zajednice
- stimuliranje novih odnosa s vršnjacima i odraslima te
- širenje njihovih sposobnosti.

Iskustvo osobnog razvoja unapređuje motivaciju za ustrajanje koja je nužna za sudjelovanje i koja potiče daljnje zalaganje.

13. Nagrađivanje sudjelovanja kroz priznavanje

Javno i institucionalno priznavanje sudjelovanja svih uključenih, osobito mladih, kao i certificiranje stečenih kvalifikacija i sposobnosti.

14. Evaluacija i dokumentiranje sudjelovanja

Kvaliteta sudjelovanja mladih u sadašnjosti i budućnosti osigurava se putem konstantne evaluacije procesa sudjelovanja, koji uz to omogućuju i procese učenja.